

100 éve alakult meg a hódmezővásárhelyi olvasókör

Gulyás Pál, az ismert konzervatív könyvtárpolitikus és szakíró a népkönyvtárakról írott könyvében áttekintést ad az olvasókörök történetéről is. Ebben megjegyzi: „Talán a legrégebb ilyen olvasókör Hódmezővásárhelyen alakult 1869-ben s akkora volt a sikere, hogy alig néhány évtized alatt a hasonló körök száma csak ebben az egyetlen városban is 57-re emelkedett.” (Gulyás Pál: Népkönyvtárak szervezése, fenntartása és kezelése. 2. kiad. 1913. MKOT kiad. 20. 1.)

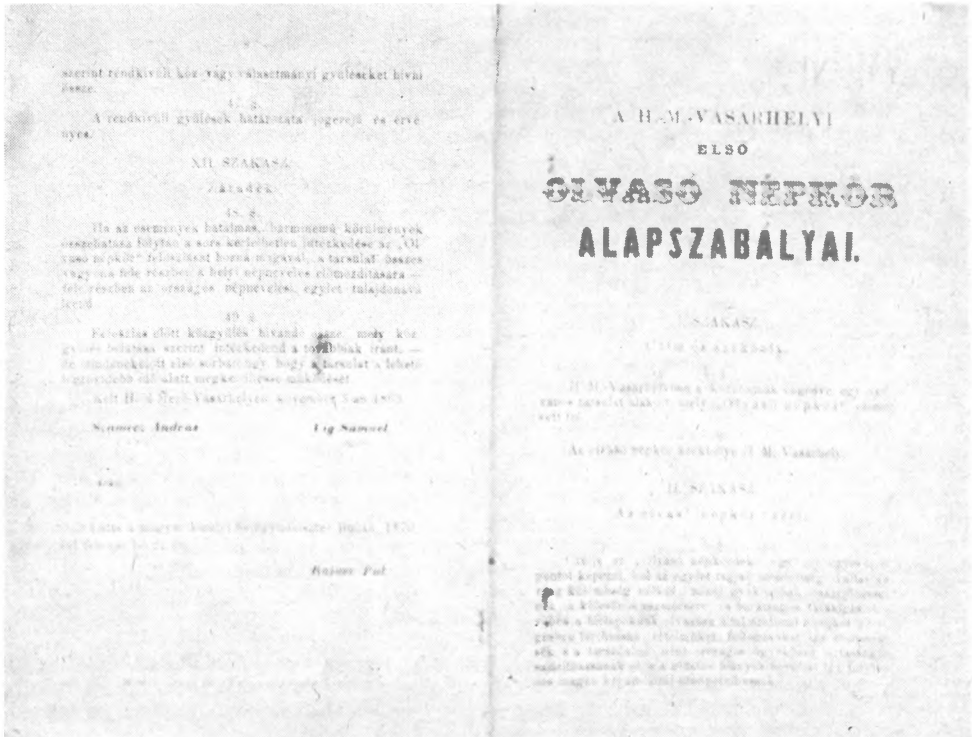
A megalakulás dátuma pontos, valóban 1869. novemberében alapították meg a Hódmezővásárhelyi Első Olvasó Népkört. Az alapszabályban rögzített elsődlegesen népművelési cél mellett alig burkoltan már szerepelt programjában a politikai felvilágosító törekvés is, mely a függetlenségi irányzatot szolgálta: „Czélja... továbbá [hogy] a hírlapok olvasása által szellemi életüket pezsgésben tarthassák, értelmüket, felfogásukat így élesíthessék, s a társadalmi, mint országos ügyekbeni jártasságot sajátíthassák el...” Vitatható, hogy Hódmezővásárhelyen alakult-e az első ilyen társulás az országban, az azonban aligha kérdéses, hogy itt terjedt el leggyorsabban, és itt nőtt legelőször moz-

galommá a művelődésügy társadalmi megoldásának kísérlete. Itt és a Viharsarok többi városában, községében e körök voltak a még töretlen, kiegyezés ellenes függetlenségi politika szervezeti bázisai is, majd ennek megalkuvó fordulata után, ezek — s a nyomukba lépő földmunkás-egyletek — az agrárszocialista megmozdulások kohói.

A korabeli kapitalizálódó társadalom mind erőteljesebben érvényesülő osztálytagozódása miatt azonban a kezdetben majdnem teljesen egységes céllal alakuló olvasókörök idővel maguk is a társadalom rétegződése szerint oszlottak meg. Mind nagyobb szerephez jutott bennük a társasélet és a szórakozás. Néhol — különösen a 20-as évek után — ilyen irányú tevékenységük került előtérbe.

A közelmúltban hajlamosak voltunk arra, hogy kulturális szerepüket enyhe lenézéssel intézzük el. Ma azonban már nemcsak emlékezésre, ápolásra méltó hagyományaink közé soroljuk az olvasókörök tevékenységét, hanem az Olvasó népért mozgalom szervezésében fel is használhatjuk tapasztalataikat.

Hajdu Géza

A hódmezővásárhelyi első olvasó népkör alapszabályai